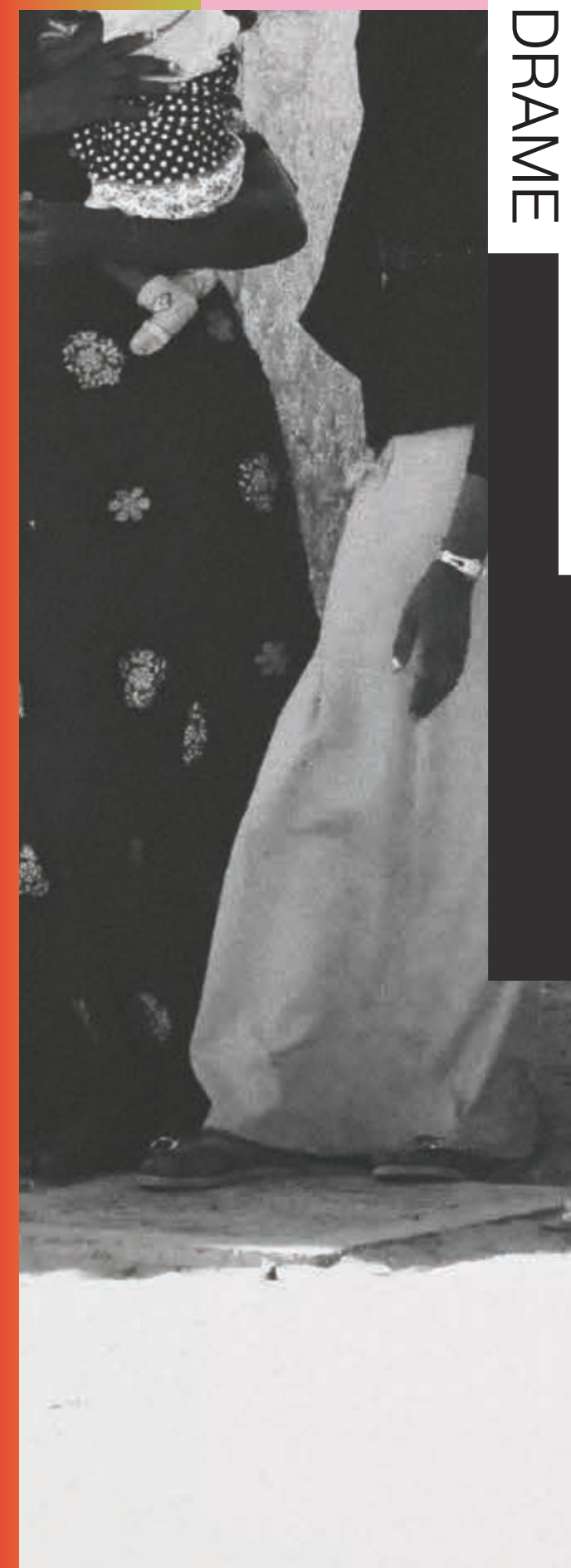

SALIMATA TOGORA — DEVOJKE

Partneri: Narodno pozorište Subotica, Dečje pozorište Subotica, Edukativni centar Roma Subotica, Bitef Polifonija, Srpsko narodno pozorište
Drama „Dečaci neće nositi oružje” Jelene Paligorić Sinkević, iz 2019. godine, preispituje postojeći školski sistem i aktuelne roditeljske stilove i tematizuje vršnjačko nasilje, povezujući ga sa klimom u društvu koje se još uvek nije delimilitarizovalo i integrisalo nakon ratova iz devedesetih.
(Premijerno je pročitana 19.11. 2023. u 19h u Malom pozorištu Duško Radović, Beograd)

Produkcija: Seoski kulturni centar Markovac, Malo pozorište Duško Radović, Puls teatar Lazarevac

Drama „Devojke”, Salimate Togore, autorke iz Malija, izvorno napisana na francuskom jeziku, do sada je neobjavljivana i neprevođena, a izvedena je jedino u okviru scenskih čitanja posvećenim dramaturgiji frankofone Afrike u okviru Avinjonskog pozorišnog festivala. Obraduje naizgled nepolitička pitanja – tematiku porodičnog, bračnog, ljubavnog i seksualnog života savremenih afričkih žena. No, ispod vrcavosti i duhovitosti koje podsećaju na sitkom sakrivena je kritika patrijarhalnih obrazaca, naročito onih čijem preživljavanju i širenju možda i nesvesno doprinose žene same – očigledno na svim kontinentima.
(Premijerno se čita 9.12. u 19h, u Muzeju afričke umetnosti u Beogradu, u saradnji sa Puls teatrom Lazarevac)

Pišem o mestima i utiscima koje nosim iz njih
Pišem o ljubavi i bolu koji se iz nje rađa
Pišem o nesreći i praznini koja je hrani
Pišem o samoći i čekanju koje je prati
Pišem da bih nešto otkrila, krenula napred ili vrištala
Moja poezija uopšte nije lepota
Ona je Nužnost
Moja poezija šminka moje preživljavanje
Ona je Taština.

Salimata Togora

www.skcmarkovac.rs

DEMILITARIZACIJA DRAME

Seoski kulturni centar Markovac od 2020. godine razvija projekat Čitaonica „Ekatarina Pavlović”, usmeren na promociju rodne pravde u polju književnosti, obrazovanja, kulture. Osim kontinuiranog rada sa preko 400 čitateljki i čitalaca koji posećuju naše ogranke u selima Markovac i Rakinac, u opštini Velika Plana, i Gložan, u opštini Svilajnac), „Ekatarina” neguje i program biblioterapije, kao i istraživački rad usmeren kako na istoriju književnosti, tako i na savremenu produkciju.

Program „Demilitarizacija drame” namenjen je stručnoj javnosti (pozorišnim institucijama i radnicama/ima), ali i širokoj publici pozorišta i digitalnih medija. Sastoji se od javnih čitanja do sada neizvedenih pozorišnih komada izabranih na osnovu estetskih i dramaturških kvaliteta, kao i sledećih kriterijuma:

- tema (demilitarizacija svakodnevnice)
- autorstvo (tekstovi koji su pisale žene)
- zalaganje za rodnu i druge pravde kada je reč o produkcionom aspektu (broj uloga pisanih za žene, decu, manjine)
- marginalizovanost (prioritet se daje tekstovima koji, iz različitih razloga, imaju manje šanse da budu predstavljeni u našoj sredini).

Faktor raznovrsnosti takođe je uticao na odlučivanje, tako da su se u konačnom odabiru našle dve nove i jedna davno napisana drama, dve iz Srbije, a jedna sa drugog kontinenta, a reč je i o potpuno različitim i samosvojnim autorskim poetikama.

Cilj projekta je delovanje na planu demilitarizacije dramskog pisanja, u smislu podsticanja kreiranja novih, drugačijih, eksplicitno antimilitarističkih narativa, kao i revizije istorije pozorišta, otkrivanjem alternativnih narativa u našoj prošlosti, koji nažalost nisu dobili prilike da ostvare veći uticaj u vreme svog nastanka.

„Sirota Mileva iz Bosne u našoj civilizaciji godine 1878.” Albine Podgradske, objavljena 1880., poznata je kao najstarija sačuvana štampana drama koju je na našem jeziku napisala žena. Obraduje temu otežane integracije izbeglica iz ratom zahvaćenih područja - iz perspektive dece i žena. Zanimljivost teksta je i u tome što su glavni likovi žene i deca, što je pisana na srpskom, mađarskom, slovačkom, poljskom i romskom jeziku, a tako je javno pročitana, na sceni „Jadran” Narodnog pozorišta Subotica, 11.10. 2023. u 19,30h.

Salimata Togora je spisateljica i dramaturškinja iz Malija, poznata po svom angažovanom pisanju, u okviru kojeg istražuje teme kao što su položaj žena, društvene nepravde, kulture i običaji Malija.

Matematičarka po obrazovanju, Salimata se usavršavala iz oblasti dramaturgije na stažu u Labo Elan des Récréâtrales u Burkini Faso (2019/2020), u Arapsko-afričkom centru za pozorišno obrazovanje i istraživanja (A.R.A.F Centar) u pozorištu El Hamra u Tunisu (2010/2011), u Panafričkom kampu ženskog dramskog pisma na Obali Slonovače (2009) i tokom spisateljske rezidencije Sobido u Bamaku.

Nakon objavljivanja svog prvog komada, „Deni i Denistor i 31”, 2011, Salimata je napravila pauzu da bi se posvetila održivom razvoju. Pozorištu se vratila 2018. komadom „Mučenici”, zahvaljujući stipendiji Asocijacije kulturnih centara za spisateljsku rezidenciju u Šartrezu u Francuskoj.

Njena značajna, mada još uvek neobjavljena dela, uključuju komade kao što su: „Potraga za Loboomb”, „Poziv scene”, „Devojke”, „Sandra”, „Mučenici” i „Tri mala skoka”. Oni su joj doneli brojna priznanja, između ostalog stipendiju Odisej, podršku Međunarodne komisije francuskog pozorišta (CITF), podršku Afričkog fonda za kulturu i programa Od reči do scene Francuskog instituta, kao i nominacije za prestižne nagrade poput Nagrade RFI Teatar i Svet reči. Prve priče Togora je objavila 2007. godine. Kao koautorka zbirke „Gospodin Svetloplavi i druge priče” objavljene 2009. dobila je nagradu Ministarstva za promociju žene, deteta i porodice Malija. 2015. objavila je zbirku priča „Ženske sudbine”. Njene pesme objavljene su u Antologiji malijske poezije 2013. a 2022. objavila je zbirku pesama „Ni anđeo ni đavo, samo Žena”.

Pored svoje književne karijere, Togora radi kao koordinatorka projekta u Unesku u Bamaku. Osnivačica je Kulturne asocijacije ANC, koja vodi projekte kao što su „Pozorišna pera” i „Fileni”, u Centru za ekspertizu i obrazovanje u oblasti procene razvoja. Učestvovala je u pokretanju inicijative „Koronavirus Ni Siguida”, usmerenoj na pomoć osobama iz ranjivih kategorija.

Crna Ženo

Imaš hrabrost Ave Kejte, snagu Maje Andželou, talenat Mirjam Makebe, gnev Vini Mandele, požrtvovanost Harijet Tabman, ponos Roze Parks, slobodoljubivost Marize Konde, genijalnost Nieleni iz Segu. Neka te ne sputaju njihovi okovi! Nek te ne zaustave rešetke njihovih zatvora! Nek te ne dotiče njihov prezir!

Velika si u svojoj ženstvenosti, posvećena svojim majčinstvom, snažna, ispod svoje crne kože. Nek te ožiljci istorije podsete na to odakle si i nek te prohujale borbe nadahnu na otpor većito svojstven tvojoj rasi.

Izgubićeš snagu samo kad ti to poželiš, doživćeš neuspeh jedino kad sama pogneš glavu.

Ti si crna žena koju prepreke čine jačom. Preživćeš i ovo iskušenje koje će biti beznačajna sitnica u ispunjenju tvoje sudbine.

Zato ustani, još nije kucnuo čas predaje. Podigni glavu, ti koja si umela da odeneš svet svetim melodijama Djitumua i da preneseš lepotu kultura Afrike preko okeana, zahvaljujemo ti, podržavamo te i pozdravljamo! Podigni glavu, kako ćerke tvoje žele, kako žene žele, kako tvoj narod želi. Ustani, kao dostojna kći svojih predaka.

Ovu pesmu Salimata je napisala u znak podrške malijskoj pevačici Rokiji Traore, koja je uhapšena 2020. u Parizu

Prim.prev.

Ava Kejta: babica, borkinja i političarka iz Malija. Prva žena izabrana za poslanicu nacionalne skupštine frankofone Zapadne Afrike. Promovisala antikolonijalizam, nezavisnost, ekonomsko osnaživanje i osamostaljivanje.

Maja Andželou: afroamerička spisateljica, pesnikinja, plesačica, glumica, pevačica, kao i uticajna aktivistkinja američkog pokreta za ljudska prava.

Mirjam Makeba (Mama Afrika): južnoafrička pevačica i aktivistkinja. Proterana iz svoje zemlje zbog javnog protivljenja sistemu aparthejda.

Vini Mandela: južnoafrička političarka i aktivistkinja koja se angažovala protiv aparthejda.

Harijet Tamban: američka aktivistkinja koja je pobjegla iz ropstva i učestvovala je u devetnaest akcija kojim je oslobođeno preko trista robova. Tokom Američkog građanskog rata služila u vojsci Unije kao izviđačica i špijunka.

Roza Parks: afroamerička krojačica i borkinja za ljudska prava. Njeno hapšenje zbog odbijanja da ustupi belcu mesto u autobusu uticalo je na najuspešniji masovni pokret protiv rasne segregacije u istoriji.

Mariza Konde: književnica poreklom iz Gvadupea koja piše o afričkoj dijaspori proistekloj iz robovlasništva i kolonijalizma na Karibima.

Njeleni: malijska seljanka iz regiona Seugu, poznata iz afričkog usmenog predanja. Istakla se u mnogim oblastima, a prvenstveno u poljoprivredi.

U susret javnom čitanju komada „Devojke“ Salimate Togore u Muzeju afričke umetnosti

Otvoren za javnost 1977. godine pod pokroviteljstvom Skupštine Grada Beograda, danas ustanova nacionalnog značaja pod okriljem Ministarstva kulture Republike Srbije, „Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara“ prvi je i jedini muzej u regionu koji je isključivo posvećen kulturama i umetnostima afričkog kontinenta. Njihovo izučavanje i tumačenje utemeljeno je u muzejskim zbirkama, koje su predstavljene stalnom izložbenom postavkom, kao i kroz različite tematske izložbe.

Pored izložbi tradicionalnih umetničkih dela i artefakata iz muzejskih zbirki, delatnost ove institucije zaštite kulturnog nasleđa od prvih dana rada obuhvatala je i predstavljanje

savremenog stvaralaštva, produkciju i razvoj programa koji su ostvareni u saradnji sa mnogim institucijama i pojedincima. Ideja Vede Zagorac i Zdravka Pečara – darodavaca osnivačke kolekcije Muzeja – o uspostavljanju trajnih kulturnih veza između naših i afričkih kultura, svoje uporište stekla je u Muzeju, čineći ga mestom susreta, uspostavljanja uzajamnih odnosa između pojedinaca i različitih grupa, prožimanja istraživačkih i umetničkih pristupa. O tome svedoči sadržajan arhiv, koji pored kustoskih proučavanja i priređivanja izložbi, beleži spektar programa koji se organizuju u Muzeju: stručna i autorska vođenja kroz izložbe, predavanja, filmske projekcije, likovne i muzičke radionice, svahili jezičke radionice, tematske večeri i koncerti, popularna manifestacija Afro festival, promocije izdavačkih i prevodilačkih poduhvata, dramski programi...

Vreme, više od četrdeset godina od rađanja ideje i osnivanja Muzeja, dalo je sled generacija kustosa, umetnika, saradnika, publike, donelo je iskustva i kritičke osvrte, omogućilo sećanja, podsetilo na (ne)prolaznost ideala, pružilo mogućnost za (dalja) programska ostvarenja...

Jedan od prvih književno-dramskih programa u Muzeju bilo je „Veče poezije Agostina Neta“ u povodu objavljivanja jugoslovenskog prevoda zbirke pesama „Tragajući za životom“ 1978. godine, kada su stihove recitovali glumci Ljuba Tadić i Stojan Dečermić, i angolski studenti na portugalskom. Dramska predstavljanja poezije i proze, u okviru ciklusa pod nazivom „Glasovi Afrike“, kroz poetsko-muzičke večeri nastavljena su do 1983. godine izborom iz narodnog stvaralaštva i iz opusa savremenih autora.

Tako je tematsko veče održano 1979. godine bilo posvećeno poeziji Tanzanije, Kenije i Ugande, sa muzičkim delom programa koji su izveli Honorio Gomez Semedo-Čiko (Gvineja Bisao) i Stiv Hanington (Kenija). Zatim je 1981. godine predstavljen izbor iz poezije Senegala, sa muzičkom pratnjom koju su činili Fatima Traore, Lamin Vatara, Mamadu Maiga, Numuće Sanoko i Šek Sila, studenti iz Malija. Naredne godine, u okviru ciklusa „Glasovi Afrike“ predstavljen je izbor iz proze i poezije Nigerije, sa učešćem grupe nigerijskih studenata i Stivom Haningtonom u muzičkom delu večeri, dok je 1983. godine održano veče poezije Angole, sa plesom i muzikom koje je izvela grupa angolskih studenata i učenika. Ciklus „Glasovi Afrike“ predstavljen je u režiji Nikole Veselinovića, a stihove i prozu govorili su dramski umetnici Slobodanka Marković i Petar Banićević (1979), Sonja Jauković i Marko Nikolić (1981), Sonja Jauković i Vice Dardić (1982), Maja Sablijić i Lepomir Ivković (1983).

Veče poezije afričkih naroda pod nazivom „Tajanstveni bubanj“, u organizaciji Teatra poezije Radničkog univerziteta „Đuro Salaj“ i Muzeja, 1982. godine priredio je Uroš Glovacki, izbor je sačinila Narsica Knežević, a učestvovala je grupa studenata iz Malija i Gvineje Bisao, kao i glumci Gorica Popović i Radoš Bajić koji su kazivali stihove.

Afričku muziku, poeziju, tradiciju i savremeni život, u Muzeju afričke umetnosti imali su priliku da upoznaju i članovi – zapravo, većinom članice – kluba „Nada“ na sastanku održanom 1981. godine. „Nada“ je bio ženski časopis u izadnju NIP „Borba“, koji je od 1981. godine izlazio sa podnaslovom „Revija za ženu i porodicu“. Gosti večeri bili su „drugarica Veda Zagorac, legator zbirke, zatim gospođa Katlin Opoši Apia iz Gane“, glumci Radmila Đurićin i Petar Banićević, i grupa studenata iz Malija.

Direktor Muzeja Jelena Arandelović-Lazić upoznala je posetioce sa umetnošću afričkih naroda, a domaćini priredbe bili su glavni urednik „Nade“ Buba Mišić i novinar Olga Đukić. Programom su predstavljene pesme naroda iz više afričkih zemalja (Kamerun, Južna Afrika, Obala Slonovače, Mali) i autora Ibrahime Surang i Leopolda Sedara Sengora, kao i izbor afričkih narodnih poslovice.

Prema sačuvanim materijalima u muzejskoj arhivi, među izabranim poslovicama koje su kazivane na sastanku kluba „Nada“ 1981. godine, bile su i one koje odražavaju perpetuiranje patrijarhalnih obrazaca, kao i druge koje ističu veličinu sopstvenog bića, na jednom sasvim ženskom skupu, u vremenu i društvu koje je odisalo snagom i postignućima žena, ali i njihovim zaboravom i rastućim preprekama za emancipaciju.

„Čak i zmiju da rodi, majka će je držati uza se.“

„Žene će naći devedeset i devet izgovora

ali će se otkriti kod stotog.“

„Koliko god dugo da živiš nećeš doživeti kraj sveta.“

Sa naslovom „Ravnopravnost nije poklon“ u ženskom časopisu „Bazar“ 1982. godine objavljen je intervju sa Vedom Zagorac, „jednom od osnivača naprednog ženskog pokreta“, koji je priredila Zorica Mutavdžić. Istraživačkim tekstom „Tragom Vede Zagorac u Muzeju afričke umetnosti“ objavljenim 2018. godine (*Feministička teorija je za sve*, urednice Adriana Zaharijević i Katarina Lončarević, Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju i Fakultet političkih nauka), Emilia Epštajn osvetlila je ulogu „Vede Zagorac u u ženskim organizacijama i pokretima u Jugoslaviji pre i posle Drugog svetskog rata, kao i veoma poseban oblik feminističkog razmišljanja koji je do kraja života zadržala. Arhivski materijal sadrži podatke o tome da je izveštavala o društveno-političkim temama, kao i 'ženskom pitanju' u zemljama Afrike; da je često bila pozivana da iznese sećanja i stavove u vezi sa svojim revolucionarnim radom uz Tita, ali i da komentariše položaj žena u Jugoslaviji generalno. (...) Ona je imala ključnu ulogu u kreiranju zbirke i u otvaranju muzeja – poduhvatima koji su dostignuti u velikoj meri upravo zbog njenog učešća u značajnim događajima pre, tokom i neposredno nakon Drugog svetskog rata – u formativnim periodima ne samo za jednu novu zemlju, već i za jednu 'novu ženu', čiji reprezent Veda Zagorac svakako jeste.“

U dokumentaciji Muzeja afričke umetnosti koju je istražila Epštajn, nalaze se pisma i fotografije Ave Kejte, antikolonijalistkinje, političke aktivistkinje i babice iz Malija, koja je bila poznanica Vede Zagorac. Kako navodi Ana Sladojević (Antikolonijalni muzej, Beograd: Muzej afričke umetnosti, 2022), Vedino poznanstvo s Avom Kejtom svakako spada u niz sinhroniciteta, interakcija i razmena ideja 20. veka, koji su protagonistkinje i protago-niste iz različitih delova sveta, a sa sličnim uverenjima, dovodili u kontakt.

Javno čitanje drame „Devojke“ Salimate Togore, autorke iz Malija, koje se izvodi na Stalnoj postavci, jeste nova mogućnost da se u MAU čuju glasovi dramskih umetnica, savremene književnosti, angažovanih žena, iz Malija i Srbije, sada zahvaljujući izboru komada, prevodu i režiji Anđelke Nikolić, u produkciji Seoskog kulturnog centra Markovac i izvođenju glumica Puls teatra iz Lazarevca.

Marija Miloš